

En flygtekniker dirigerar en Gripen till uppställningsplatsen.

JAS 39 Gripen anländer till Graf Ignatievo och Coop Key 03.

Bilder: John M. Foster/USAF

Åtta Gripen ur F 17 i Ronneby deltog i Coop Key i Bulgarien.

Den svenska flygledaren Anne-Jette Christensen på plats i tornet.

Swafrap

Uppbyggnaden av det blivande internationella snabbinsatsförbandet Swafrap JAS 39 går nu in i en slutfas. Ett delmål på vägen var deltagandet i den stora PfP-övningen Cooperative Key i Bulgarien.

AV CATHARINA BERGSELL

Försvarsmakten deltog i den internationella PfP-övningen Cooperative Key 03 (CK 03) som genomfördes i Bulgarien under tiden 1 - 12 september. Övningen leddes av Natos ledningsorgan COMAIRSOUTH enligt förutsättningarna i FN-stadgan.

Utöver Sverige deltog ytterligare 21 nationer med 34 stridsflygplan, nio transportflygplan, 20 helikoptrar och en sammanlagd personalstyrka på totalt 1 700 personer. Därutöver tillkommer den ordinarie bulgariska personalen, flyktingfiguranter, skademarkörer och sjukvårdspersonal.

Från Sverige deltog huvudsakligen enheter ur F 17 i Ronneby, men också ur Helikopterflottiljen och Försvarsmaktens överlevnadsskola. Totalt fanns 115 svenskar, åtta JAS 39 Gripen och en helikopter på plats.

Ett av huvudmålen med deltagandet var överlämning av erfarenheter från Swafrap AJS 37 (Swedish Air Force Rapid Reaction Unit) för att bygga upp det blivande Swafrap JAS 39. Naturligtvis innebär deltagandet även möjligheter att träna och till viss del validera svenska flygstridskrafter internationella förmåga.

Scenario

Scenariot var ett traditionellt där två länder är i konflikt om naturtillgångar.

JAS 39 börjar bli redo

Befolkningen från det ena krigförande landet flyr till intilliggande länder, vilket skapar stora flyktingströmmar, där människor utsätts för beskjutningar och hot.

FN beslutar sig för att sända in en trupp i området för att tvinga den angräpande nationen att dra tillbaka sina trupper, men även säkerställa att flyktingarna kan ta sig oskadade till omkringliggande länder. Nato får till uppgift att med medlemsländerna upprätta en Peace Support Operation (PSO) och garantera dessa människors säkerhet.

Genom att flygspana i området lokaliseras flyktingarna. När detta är genomfört säkras området genom att ett tillfälligt luftförsvar upprättas och specialstyrkor, sjukvårdspersonal m m, skickas in i området för att evakuera flyktingarna. Efter att flyktingarna lämnat det "oroliga området" återgår trupperna till respektive bas.

Övningen delades in i tre olika skeden. Under de första dagarna genomfördes

work shops inom olika områden, vilket är en form av utbildning och "lära känna fas" för deltagande personal samt en översyn av de uppgifter som deltagarna kunde tänkas ställas inför.

Därpå följde ett träningskedje, bland annat flygövningar tillsammans med övriga deltagarnationer samt utvärdering av det arbete som gjorts under workshoppen.

Det sista skedet, live exercise (LIVEX), där övningen genomförs i full skala med alla ingående delar och enheter.

Regelmässigt planeras övningar av den här stora omfattningen under en lång tidsperiod. Men av olika anledningar var planeringskedjet för CK 03 nerkortat från den ordinarie 18 månaders Nato-processen till endast åtta månader.

– Den intensiva planerings- och konferensfasen har bland annat inneburit att olika konferenser har genomförts samtidigt eller helt enkelt hoppats över. Det

kunde dock relativt enkelt konstateras att denna form av upplägg av förberedelser inte är något att eftersträva i framtiden. Det var i alla fall samtliga planeringsansvariga inom AIR SOUTH eniga om, säger överstelöjtnant **Jan Unander**, ställföreträdande chef för Swafrap AJS 37.

Järnvägstransport

Dagarna innan övningens början, anlände en förpatrullen på sex personer, som under Swafrap AJS 37:s ledning hade till uppgift att säkerställa allt på plats och förbereda ankomsten av den första TP 84 Hercules som anlände två dagar senare med materiel. Därefter anlände huvuddelen av materiel via järnväg till Bulgarien, campen etablerades och huvudstyrkan som anlände den 30 augusti hade att komma till ett nästan "färdigdukat bord".

Den första september anlände så de åtta JAS 39-flygplanen till flygbasen Graf

Viss materiel som användes av det svenska förbandet under Coop Key i Bulgarien transporterades med TP 84 Hercules. Här lossas en container på basen Graf Ignatievo. Foto: Catharina Bergsell

Tekniker arbetar i förarkabinen på en Gripen inför nästa övningspass.

Svensk CSAR-ledning

Under övning deltog fem Survival Evasion Resistance Escape (SERE)-instruktörer från Försvarets överlevnadsskola i Karlsborg. De svenska instruktörerna ansvarade tillsammans med fyra amerikanska kollegor för planering, samordning, genomförande och uppföljning av 20 CSAR och SAR-moment som genomfördes under övningen.

CSAR-operationer (Combat Search and Rescue) går ut på att upptäcka, lokalisera, identifiera och rädda flygbesättningar som har hamnat på fientligt territorium i kris och krig samt att hämta upp "isolerad militär personal i nöd". Den deltagande personalen är nu tränad och utrustad att ta emot CSAR-stöd i hela operationsområdet.

Flight Lieutenant John Hart från det brittiska Royal Air Force, undsätts av sergeant Sofia Haglund och en HKP 11 under ett CSAR-övningsmoment.

Foto: John M. Foster/USAF

Ignatievo, med den framtida chefen för Swafrap JAS 39, överste Anders Silwer i spetsen. Graf Ignatievo var en av de två flygbaser som användes under övningen.

Den svenska delegationen som till antalet var näst störst, endast den amerikanska med 150 personer var större, upprättade campen. Där höll främst stabs-, ledningsfunktioner och underrättelse- och EW-personal till.

Övrig personal var utspridd över hela flygbasområdet, på sina respektive arbetsområden, ACC, MOC, Wing Ops, Log Center osv.

Svensk personal bemannade således ett antal olika funktioner i de olika "cellerna", allt enligt bemanningslistor som upprättats i samverkan med AIR SOUTH under tidigare konferenser och möten. Det bör även framhållas att Sverige, efter förfrågan från

Nato och med bulgariskt godkännande, även bemannade flygtrafikledningspositionerna på Graf.

Förvisso avlöpte inte allt problemfritt. Sambandsfunktionen lämnade mycket att önska och problemet verkade vara näst intill omöjligt att lösa, trots att sambandsfrågan varit uppe redan under rekognoseringen i april och då befunnits avklarad. Men, med en energisk sambandsofficer, ordentliga påtryckningar och mycket teckenspråk upprättades till sist viss kontakt med övriga deltagare såväl inom som utanför basen.

En fungerande sambandsfunktion är en grundförutsättning för verksamheten. En viktig kommunikationskälla för ett förband som Swafrap är att ha daglig kontakt med och möjlighet att rapportera till Flygtaktiska kommandot i Uppsala.

Dessutom – och kanske viktigast – att kunna ta emot flygsäkerhetsmeddelanden utan fördröjning.

Den flygande personalen upptäckte på ett tidigt skede att ingångsvärderna för de olika nationernas piloter inte heller var så synkroniserade som man önskat under en Nato-ledd övning. Svenskarna fick i många fall, istället för att lära av Nato-deltagare, agera som föredömen och leda och förklara vissa bitar av flygverksamheten för andra deltagare.

Trots de olikheter som fanns inledningsvis, genomfördes ett 80-tal synkroniserade uppdrag med stridsflyg och helikoptrar.

Ett annat problem som många önskade inte uppstått var mathantering och därtill hörande hygien. Drygt 60 procent av den svenska personalen insjuknade i olika

Svensk markpersonal synar uppställningsplattan i jakt på främmande föremål som riskerar att sugas in i flygplanens motorer.

Foto: Catharina Bergsell

Överste Anders Silwer, chef för det blivande Swafrap JAS39, hälsar på chefen för FTK brigadgeneral Lennart Pettersson. Till höger ses överstelöjtnanterna Magnus Fransson och Jan Unander.

omgångar i magsjuka. Med både läkare och sköterska i förbandet, lyckades dock de flesta klara sig igenom även denna pårs relativt lindrigt.

Avslutning

Uppskattningen och erkännandet för de svenska piloterna insats kröntes av att en svensk flygstyrkechef utsågs till det viktiga och ärofulla uppdraget att vara "mission commander" för övningens sista och viktigaste flygoperation, Distinguished Visitors Day (DVD).

Det var under den sista övningsdagen och då genomfördes den omfattande flygoperationen bestående av 23 stridsflygplan, 20 helikoptrar och ett transportflygplan inför ett hundratal inbjudna VIP-gäster, däribland politiska och militära chefer från Europa, Canada och USA). Samtliga svenskar växte ett par centimeter när general Moorhead, chef för Nato:s flygstridskrafter i södra Europa, avlade sitt betyg på operationen i form av kommentaren "this operation was an outstanding success".

– Generellt kan sägas att våra svenska deltagare och sättet på hur vi planerar, etablerar, genomför och avvecklar deltagandet i dessa typer av övningar, rönte mycket stor uppskattning bland övriga deltagare, säger Jan Unander.

– Ett hundratal personer har uttryckt sin uppskattning för hur smidig, påläst och kunnig den svenska personalen är. Vår högklassiga utrustning röner även viss uppståndelse, eftersom utrustningen i många fall förenklar och snabbar upp många förlopp och hanteringsprocedurer.

– Nu börjar Swafrap AJS 37 kunna tacka för sig och jag hoppas och tror att övningen blev den form av överlämning som önskades, allt för att bädda för F 17:s upprättande av det nya Swafrap JAS 39.

Nu återstår endast examensprovet i form av en valideringsövning senare i höst innan förbandet Swafrap JAS 39 är insatsberett. Den 1 januari 2004 ställs det i 30 dagars insatsberedskap för verkliga fredsbevarande eller fredsframtvängande operationer någonstans i världen. ●

ARTIKELFÖRFATTAREN ÄR KAPTEN VID
F 17 I RONNEBY.

MiG-21 från Rumänien deltog i flygövningarna.

Biilder: John M. Foster/USAF

TP 84 Hercules fraktade svensk materiel till och från PFP-övningen Cooperative Key i Bulgarien.

Franska Mirage taxar in efter ett övningspass.

Den svenska grupperingsplatsen på den bulgariska flygbasen Graf Ignatievo.

Foto: Catharina Bergsell

Gripen tankas på plattan i Graf Ignatievo.

Foto: Catharina Bergsell